

ΤΑΞΗ: Α' ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ

Ημερομηνία: Σάββατο 20 Απριλίου 2024

Διάρκεια Εξέτασης: 2 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

1. Λένε και αυτή τη φράση του. Όταν του είπε ο Σάτυρος ότι θα θρηνήσει, αν δεν σιωπήσει, του απάντησε: «Αν δεν σιωπώ, είτε, άραγε δεν θα θρηνήσω;» Και όταν έπινε το κώνειο, καθώς αναγκαζόταν να πεθάνει λένε ότι αυτός, αφού έριξε κάτω σταγόνα-σταγόνα ό,τι απέμεινε από το ποτήρι, είπε: «Αυτό στην υγεία του όμορφου Κριτία». Και δεν αγνοώ αυτό, ότι αυτά δεν είναι αποφθέγματα αξιόλογα, όμως κρίνω αξιοθαύμαστο αυτό το στοιχείο του άντρα, ότι δηλαδή ακόμα και την ώρα που πλησίαζε ο θάνατος δεν έλειψε από την ψυχή του ούτε η αυτοκυριαρχία, ούτε το χιούμορ του.
2. Οι Έντεκα αποσπούν βίαια τον Θηραμένη από τον βωμό. Εκείνος, αβοήθητος και εγκαταλελειμμένος επικαλείται ως μάρτυρες του θανάτου του θεούς και ανθρώπους. Οι βουλευτές παρακολουθούν με απάθεια όσα διαδραματίζονται, επειδή οι ένοπλοι παρακρατικοί νεαροί, αδίστακτοι σαν τον Σάτυρο, είχαν κάνει κατάληψη της βουλής και μπροστά από αυτήν περιφέρονταν άλλοι ένοπλοι φρουροί. Όλοι αυτοί ενέσπειραν τον τρόμο και υποχρέωναν τους βουλευτές να συμμορφωθούν με τις αποφάσεις του Κριτία. Δεν θα πρέπει βέβαια να αποκλείσουμε την περίπτωση κάποιου βουλευτές να μην αντέδρασαν, επειδή συμφωνούσαν με τη θανατική καταδίκη του Θηραμένη. Οι βουλευτές ήταν πρόσωπα της αρεσκείας των Τριάκοντα και κάποιου από αυτούς, ασφαλώς, ήταν πειθήνια όργανα του Κριτία. Ακολουθεί το σκηνικό στο οποίο ο Θηραμένης μετατίθεται στην αγορά και έπειτα στη φυλακή. Καθώς ο Θηραμένης περνά από

την αγορά, έναν δημόσιο χώρο προσπαθεί να ξεσηκώσει τον λαό καταγγέλλοντας τις αυθαιρεσίες του καθεστώτος. Ο Σάτυρος και οι ακόλουθοί του αδιαφορούν προκλητικά για την κοινοποίηση του εγκλήματος και το πλήθος που τους περιβάλλει. Στηριζόμενοι στη δύναμη των όπλων τους προσπαθούν να φιμώσουν κάθε φωνή διαμαρτυρίας.

Δυστυχώς τα συναισθήματα που μπορεί να προκαλέσει μια τέτοια εικόνα, μόνο θετικά δεν μπορεί να είναι. Η αναγγελία (*μεγάλη τῆ φωνῆ*) των ὄσων έχει υποστεί ο Θηραμένης μπροστά στους βουλευτές, που δεν δείχνουν να συγκινούνται, αποδεικνύει το κλίμα αναληθσίας και αδιαφορίας που επικρατούσε στη, μέχρι πρότινος, δημοκρατική Αθήνα. Στην πόλη που κάποτε κυριαρχούσαν ο πολιτισμός, το πνεύμα και η ελευθερία, τώρα υπάρχει μόνο τρομοκρατία, εκφοβισμός και η απειλή των όπλων. Επομένως, η εικόνα του Θηραμένη να έχει πιαστεί από τον βωμό (*εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος*) και να σέρνεται από τους υπηρέτες προκαλεί θλίψη και απογοήτευση για την υποτίμηση της ανθρώπινης ύπαρξης και τον ευτελισμό του δημοκρατικού πολιτεύματος.

- 3.α.** Ο μελλοθάνατος Θηραμένης δεν έχασε την αυτοκυριαρχία του και την χιουμοριστική του διάθεση. Παίζοντας το παιχνίδι του κότταβου με τις τελευταίες σταγόνες του δηλητηρίου ευχήθηκε ειρωνικά υγεία στον Κριτία. Μέσα από την ενέργεια του Θηραμένη αναδεικνύεται το παιγνιώδες πνεύμα του. Ο Θηραμένης ήταν ένας άνθρωπος με χιούμορ, ακόμα και πριν πει το κώνειο. Δείχνει έναν άνθρωπο έξυπνο, εύστροφο, που δεν έχει να φοβηθεί τίποτα και το μόνο που κάνει, αφού δεν μπορεί να αντιστρέψει την καταδικαστική απόφαση, είναι να διασκεδάσει τις εντυπώσεις των παρευρισκομένων. Από τη μια πλευρά, αναδεικνύεται το χιούμορ και το έξυπνο ευφυολόγημα και από την άλλη, παρατηρείται μια έντονη δόση σαρκασμού και ειρωνείας προς τον Κριτία σαν να του υπενθυμίζει πως και η δική του πορεία θα είναι σύντομη.
- β.** Ο ιστορικός, λαμβάνοντας αφορμή από τα τελευταία λόγια του Θηραμένη εξυμνεί το θάρρος του, που δεν το έχασε ούτε μπροστά στον θάνατο. Στην

πρώτη παράγραφο, ο ιστορικός χρησιμοποιεί παρατατικό, γιατί θέλει να δείξει τη διάρκεια της βεβαιότητας των Έντεκα, της αντίστασης του Θηραμένη και τη συνεχή αδιαφορία των βουλευτών. Στη δεύτερη παράγραφο η εναλλαγή πλαγίου και ευθέος λόγου προσδίδει δραματικότητα, ζωντάνια και αμεσότητα στην αφήγηση. Αν και ο ρόλος του ιστορικού είναι η αντικειμενική καταγραφή και παρουσίαση των γεγονότων, εντούτοις παρατηρούμε τον Ξενοφώντα να παίρνει μέρος στην αφήγηση και να εκφράζει την προσωπική του γνώμη.

Εκτός της εναλλαγής των χρόνων και του πλαγίου λόγου σε ευθύ, ο Ξενοφών δεν διστάζει να παρουσιάσει την άποψή του άμεσα και χωρίς περιστροφές. Αυτό υποδηλώνεται από τη χρήση του α' ενικού προσώπου («Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄγνοῶ», «ἐκεῖνο δὲ κρίνω») που χρησιμοποιεί στον λόγο του για να καταστήσει σαφή την άποψή του. Δεν μπορεί κανείς να εικάσει με βεβαιότητα αν ο Ξενοφών αντιμετωπίζει με συμπάθεια τον Θηραμένη. Εκείνο που μπορούμε με ασφάλεια να δεχτούμε είναι η απόγνωση και η απογοήτευση που νιώθει για την Αθήνα και τα όσα συμβαίνουν στη γενέτειρα της δημοκρατίας. Η έντονη ανησυχία για όλα αυτά τα γεγονότα και ο διασυρμός του Θηραμένη δεν αφήνουν ανεπηρέαστο τον Ξενοφώντα, οπότε με την κατάθεση της προσωπικής του άποψης δείχνει πιο φιλικά διακείμενος στον Θηραμένη.

4. Χρονικά βρισκόμαστε μετά την περιγραφή της παράταξης των δημοκρατικών πριν από τη μάχη. Ο Ξενοφών παραθέτει τον σύντομο λόγο του Θρασύβουλου προς τους αγωνιστές της δημοκρατίας. Προσπαθεί να τους εγκαρδιώσει, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στις δυσκολίες και στους εχθρούς που έχουν να αντιμετωπίσουν. Ο λόγος του Θρασύβουλου ακολουθεί κάποια από τα χαρακτηριστικά της ρητορείας. Αρχικά, ο Θρασύβουλος είναι συναισθηματικά φορτισμένος, κάτι που γίνεται φανερό από τη χρήση του β' πληθυντικού προσώπου. Απευθύνεται στους δημοκρατικούς και τους εμπυχώνει. Η χρήση της προστακτικής και της έντονης προτροπής αποδεικνύουν τον εμπυχωτικό ρόλο που έχει αναλάβει ο Θρασύβουλος. Προτρέπει τους άνδρες να πολεμήσουν με θάρρος και να αναγκάσουν τους

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2024
Β' ΦΑΣΗ**E_3.Αλ1(α)**

αντιπάλους να υποχωρήσουν, παρά το γεγονός ότι είναι λιγότεροι. Αυτό δεν θα πρέπει να τους πτοήσει. Επομένως, ο Θρασύβουλος κάνει χρήση των αντιθετικών ζευγών, ενώ προβάλλει βασικές έννοιες και αξίες της αρχαίας ελληνικής ζωής.

Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται στην προσωπική ευθύνη που αντιστοιχεί στον καθένα και που πρέπει να τον διακρίνει την κρίσιμη ώρα της αναμέτρησης, γιατί η νίκη εξαρτάται από τον βαθμό επιτέλεσης του ατομικού χρέους. Ο Θρασύβουλος, ακολουθώντας έμμεσα τα πρότυπα των ρητορικών λόγων κάνει επίκληση στο ήθος του ακροατηρίου. Αναφέρεται στην έννοια του *οίκου* (αν η μάχη έχει επιτυχή έκβαση, θα ανακτήσουν όλα όσα έχασαν: πατρίδα, σπίτι, ελευθερία, τιμή και οικογένεια) και στην προάσπιση του κοινωνικού συμφέροντος έναντι του ατομικού. Είναι γνωστό πόσο μεγάλη σημασία έδιναν οι αρχαίοι Έλληνες στην έννοια του *οίκου*, αφού τον θεωρούσαν μικρογραφία της κοινωνίας. Επίσης, είναι γνωστό ότι πλειοψηφία των αρχαίων Ελλήνων τοποθετούσε ψηλά το κοινωνικό συμφέρον έναντι του ατομικού, προάσπιζαν την ευδαιμονία της πόλης έναντι της δικής τους. Είναι φανερό πως είναι συναισθηματική φόρτιση του Θρασύβουλου αποτυπώνεται με πολυσύνδετο σχήμα και με χαρακτηριστικές εκφράσεις ψυχικού πάθους. Η ένταση και η προσδοκία της νίκης αποδίδονται με οριστική μέλλοντα και κυρίως με προτρεπτική υποτακτική.

5. προσκλητήριο: έπεκαλεῖτο*εξοχή: εἶχεν, ἔχοντες**παραγωγός: ἀπήγαγον**πόσιμο: ἔπιε**εμπαιγμός: παιγνῶδες*

6. α.

i) τὸς ἄνδρας, τῶν ἀγορῶν, ταῖς φωναῖς

ii) μεγάλη

Θετικός: *μεγάλως*

Συγκριτικός: *μείζον*

Υπερθετικός: *μέγιστα*

β. I) β, II) β, III) α

7. α.

i) **ἀποθνήσκειν:** αντικείμενο της μετοχής *ἀναγκαζόμενος*, τελικό απαρέμφατο.

τὸ κώνειον: αντικείμενο του ρήματος *ἔπιε*.

τὸ λειπόμενον: επιθετική μετοχή, ως αντικείμενο της μετοχής *ἀποκοτταβίσαντα*.

εἶπεῖν: αντικείμενο του ρήματος *ἔφρασαν*, τελικό απαρέμφατο.

ii) **ἀναγκαζόμενος:** επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, συνημμένη στο *οὗτος*

ἀποκοτταβίσαντα: επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο *αὐτόν*

β.

Ὡς εἶπεν ὁ Σάτωρος: Δευτερεύουσα επιρρηματική χρονική πρόταση (ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα της πρότασης εξάρτησης).

ὅτι οἰμώξοιτο: Δευτερεύουσα ονοματική-ουσιαστική ειδική πρόταση (ως αντικείμενο του ρήματος *εἶπεν*).

εἰ μὴ σιωπήσειεν: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση (μαζί με την δευτερεύουσα ειδική πρόταση *ὅτι οἰμώξοιτο* δημιουργούν έναν εξαρτημένο υποθετικό λόγο).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2024
Β' ΦΑΣΗ

E_3.Αλ1(α)

Ἄν δὲ *σιωπῶ*: Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση (μαζί με την κύρια πρόταση *οὐ μὴ* δημιουργεί έναν απλό και ανεξάρτητο υποθετικό λόγο που δηλώνει το προσδοκώμενο).

8. 1. α, 2. β, 3. β, 4. α, 5. β

ΧΑΡΙΣΙΑΚΗ